

NÁRODNÍ
MUZEUM

200 dotkni se!
století!

Média ve výuce dějepisu

6. června 2014, Praha

Mgr. Barbora Kulišová

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Využití tištěných médií ve výuce dějepisu

Obraz daného období

**Přiblížení běžného, společenského
i politického života**

Tištěná média

Denní tisk

Časopisy

Karikatury

Mapy

Letáky

Korespondence

Významné události v tisku

Tištěná média ve výuce dějepisu Metodický list

28. říjen v dobovém tisku

Práce s články věnovanými významným výročí založení samostatného československého státu

Cílová skupina: 2. stupeň ZŠ; SŠ

Kontaktní osoba: Barbora Kulihová, barbora_kulihova@nm.cz

Motivace vzniku programu:

Pracovní list je založen na vybraných výtiscích Lidových novin a Mladé fronty věnujících pozornost výročí založení samostatného československého státu. V souboru naleznete výtisky Lidových novin s datem 28. 10. z let 1918, 1928, 1938 a 1948. Vzhledem k tomu, že oficiální vydávání Lidových novin bylo zastaveno v roce 1952, jsou následující dvě desetiletí – 1958 a 1968 – reprezentována Mladou frontou, rok 1988 pak samizdatovým vydáním Lidových novin. Žák se učí pracovat s dobovým tiskem jako pramenem zdrojů informací a tvoří si obraz dané doby.

Místo konání programu: Školní třída

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny

Nutný materiál: Pracovní materiály, psací potřeby

Maximální počet účastníků: 30 žáků

Návaznost na RVP ZV

- vzdělávací oblast: Člověk a společnost
- vzdělávací obor: Dějepis; tematický celek: Rozdělení a integrující se svět
- průřezová témata: Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Mediální výchova

Očekávané výstupy:

Žák

- prokáže základní orientaci v dějinách Československa mezi léty 1918–1989;
- rozeznává klíčové okamžiky a realie ve vývoji Československa a zařadí je do kontextu dějin 20. století;
- se učí na základě reflektovaného prožitku vnímat dějinnou výpověď dobového tisku;
- užívá písemných a obrazových pramenů k poznání minulosti.

Návaznost na RVP SŠ

- vzdělávací obor Dějepis: MODERNÍ DOBA II – SOUDOBÉ DĚJINY

Učivo:

- první světová válka, české země v době první světové války, I. odboj
- vznik Československa, Československo v meziválečném období
- Československo v období studené války
- vývoj Československa od roku 1918 do roku 1989

Očekávané výstupy:

Žák

- prokáže základní orientaci v dějinách Československa mezi léty 1918–1989;
- rozeznává klíčové okamžiky a realie ve vývoji Československa a zařadí je do kontextu dějin 20. století;
- se učí na základě reflektovaného prožitku vnímat dějinnou výpověď dobového tisku;
- užívá písemných a obrazových pramenů k poznání minulosti.

Klíčová slova

- první světová válka, založení samostatného československého státu

Metody a techniky

Slovní (výklad, práce s písemnými prameny, prezentace – tvorba zprávy), práce s dobovými materiály, brainstorming, skupinová práce

Možný pracovní postup - Práce s dobovým tiskem

- Brainstorming. Rozdělte třídu do 5 pracovních skupin. Úkolem žáků je zapsat vše, co se jim vybaví ve spojitosti s rokem 1918 a se založením samostatného československého státu. Poté každá skupina vybere řečníka, který prezentuje myšlenky skupiny. Časová dotace: 5–10 minut.
- Rozdějte skupinám pracovní materiál a výtisky novin (popř. vytisknuté náhledy novin z let 1918–1988). Úkolem žáků je komparace novin, respektive novinových článků věnujících se výročí založení samostatného československého státu. Ponechte žákům na zodpovězení otázek dostatek času. Vybrání řečníci ze skupin prezentují nápad skupiny. Žáci by měli být schopni vysvětlit, proč charakterizovali dané období právě takovým způsobem. Časová dotace: 45 minut

Pracovní materiál

	Název periodika	Rozdíl v příjmu autorů článků a v prezentaci dějinné události	Rozdíl v příjmu autorů článků a v prezentaci dějinné události
1918			
1928			
1938			
1948			
1958			
1968			
1988			

Oznámení o úmrtí T. G. Masaryka

Tištěná média ve výuce dějepisu
Metodický list

Kult osobnosti na příkladu T. G. Masaryka

Práce s článkem věnovaným významným okamžikům našich dějin.

Clíová skupin a: 2. stupeň ZŠ; SŠ

Kontaktní osoba: Barbora Kulíhová, barbora_kulihova@nm.cz

Motivace vzniku programu:

Pracovní list je založen na vybraných výtiscích Lidových novin a Národních listů. Pozornost je věnována významným událostem a jejich odrazu v dobových periodikách. Listy jsou vhodné pro rychlé opakování učiva.

Místo konání programu: Školní třída

Časová dotace: 15 minut

Nutný materiál: Pracovní materiály, psací potřeby

Maximální počet účastníků: 30 žáků

Návaznost na RVP ZV

- vzdělavací oblast: Člověk a společnost
- vzdělavací obor Dějepis; tematický celek: Rozdělení a integrující se svět
- průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Mediální výchova

Očekávané výstupy:

Žák

- prokáže základní orientaci v dějinách Československa mezi léty 1918–1989;
- rozeznává klíčové okamžiky a reálie ve vývoji československého státu a zařadí je do kontextu dějin 20. století;
- se učí na základě reflektovaného prožitku vnímat dějinnou výpověď dobového tisku;
- užívá písemných a obrazových pramenů k poznání minulosti.

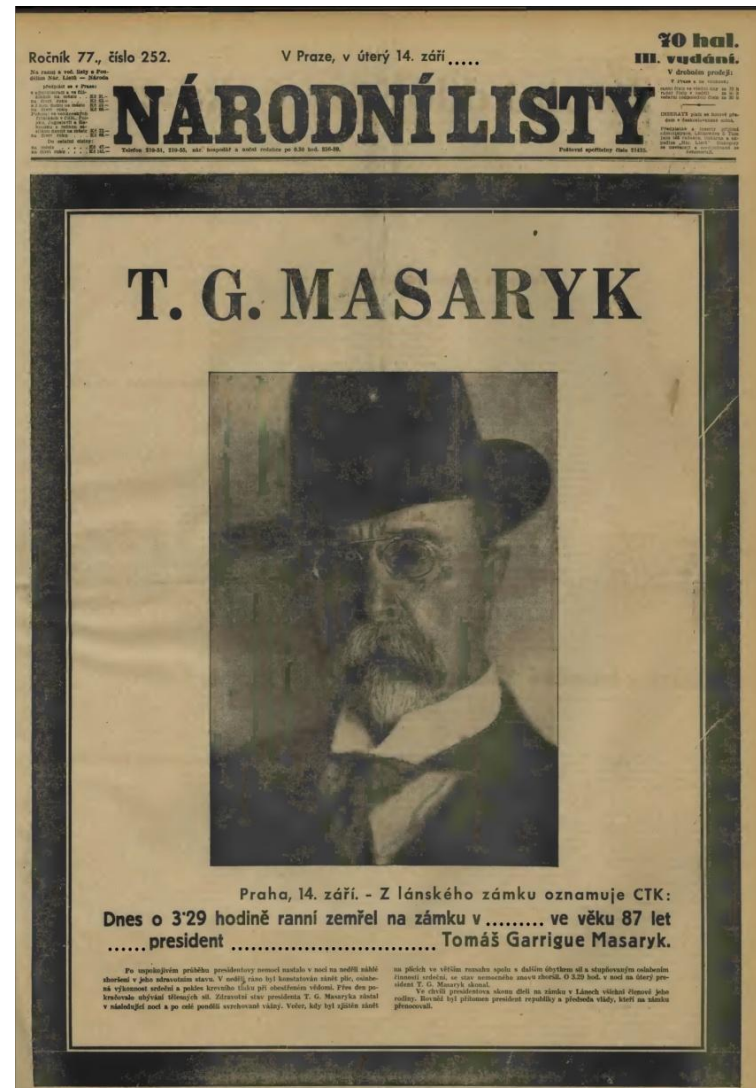

Návaznost na RVP SŠ

- vzdělavací obor Dějepis: MODERNÍ DOBA II – SOUDOBÉ DĚJINY

Učivo:

- první světová válka, české země v době první světové války, I. odboj
- vznik Československa, Československo v meziválečném období
- vývoj Československa od roku 1918 do roku 1938

Kult osobnosti J. V. Stalina a K. Gottwalda

Tištěná média ve výuce dějepisu
Pracovní list

Kult osobnosti Josefa V. Stalina

Pročtěte si předložený výtisk novin *Československá armáda: Obrázkový čtrnáctideník čs. branné moci*, roč. 2, č. 6 a pokuste se vystihnout, jak je J. V. Stalin v tisku prezentován pomocí znaků kultu osobnosti:

Citace z textu	Váš komentář

Uveďte alespoň tři charakteristiky osobnosti, kterými je J. V. Stalin v novinách reprezentován

1. př. J. V. Stalin jako revolucionář
- 2.
- 3.
- 4.

Tištěná média ve výuce dějepisu
Pracovní list

Kult osobnosti Klementa Gottwalda

Pročtěte si předložený výtisk novin *Československá armáda: Obrázkový čtrnáctideník čs. branné moci*, roč. 2, č. 7 a pokuste se vystihnout, jak je Klement Gottwald v tisku prezentován pomocí znaků kultu osobnosti:

Citace z textu	Váš komentář

Kult osobnosti J. V. Stalina a K. Gottwalda

Propaganda v 50. letech

Prezentace osobnosti J. V. Stalina a K.

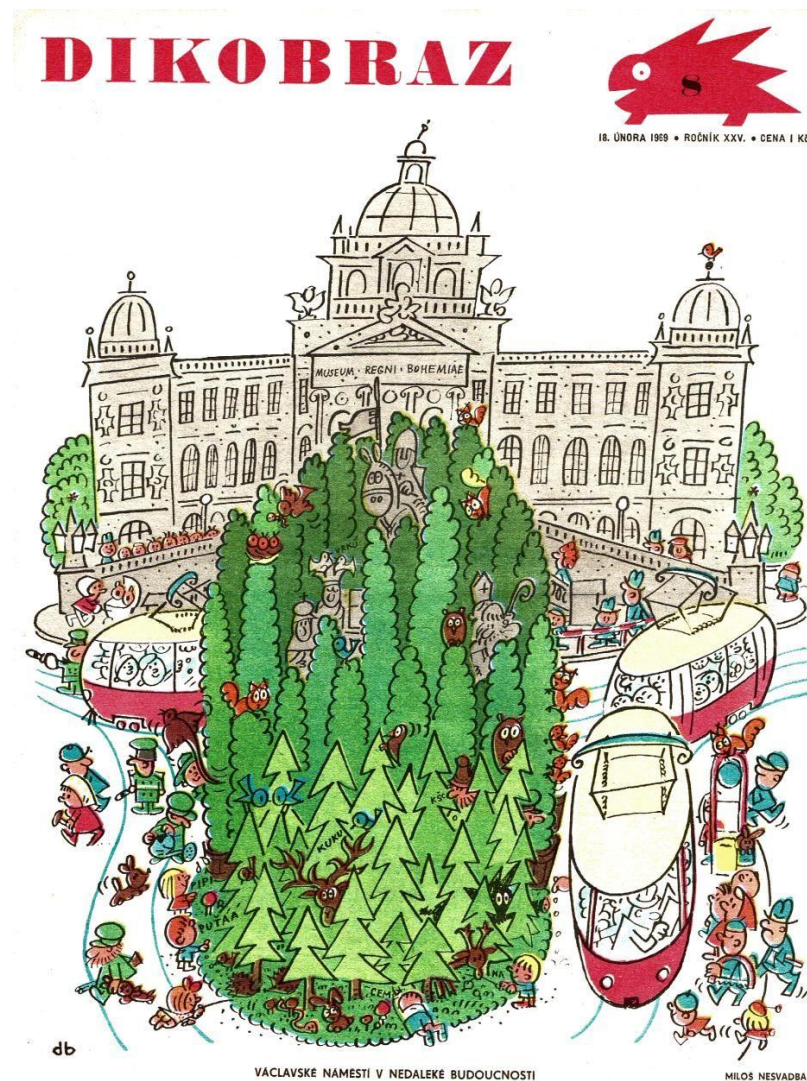
Gottwalda v 50. letech

Práce s dobovým tiskem

Kritické myšlení

Funkce karikatury v tisku

- Zábava
- Osvěta
- Propaganda
- Kritika

Karikatura v dobovém tisku – humoristický časopis Dikobraz

Tiskovaná média ve výuce dějepisu
Pracovní list

KARIKATURA V DOBOVÉM TISKU | 1

Prohlédněte si obrázek a pokuste se odpovědět na otázky:

„Jak se tak koukám do knihy dodávající špiónážní zprávy a informací, bratře Ripko, vždyť my už se dříve ne-
bojeme s ní se prodávati!“

KARIKATURA V DOBOVÉM TISKU

→ Obrázek byl uveřejněn v červnu 1950 v rámci propagandistické kampaně proti Miladě Horákové, Janu Buchalovi, Oldřichu Pečlovi a Závěři Kalandrově. Pro koho Milada Horáková a ostatní podle autora obrázku pracovali?

→ Co Zenkl a Ripka na obrázku dělají? Co má symbolizovat místnost, v níž se nacházejí?

→ Najdi na obrázku odkaz na údajné spojení československé emigrace s nacismem.

→ Najdi na obrázku odkaz na studenou válku.

Přečtěte si básně, které vyšly ve stejném výtisku jako předchozí obrázek:

Milada Horáková a spol.

Kladivo a pero měla
ve znaku jejich strana.
Avšak tahle smečka celá
k jiným cílům byla hnána:
Kladivem se hotovili
rozbit naši republiku,
perem nečistě své síly
upsali v žold pistolníků.
Na špatnou kdo kartu sází,
do vlastní se řítí zkázy.
Pozdě se pak tomu diví.
Kladivem lid zotřil zradu,
perem bandě desperátů
podepsal trest spravedlivý.

Dikobraz, 1950, roč. 6, č. 25, s. 6.

K Procesu Horáková a spol.

V CSR, pánové,
věc je jistá:
„Svobodu“ nemá tu
kapitalista.

Tu jejich „svobodu“,
Jejich „práci“,
Měli nám přinést
ESESACI!

Dikobraz, 1950, roč. 6, č. 25, s. 8.

→ Kladivo a pero měla ve znaku jejich strana. O kterou politickou stranu se jedná?

→ Pokuste se v básních najít znaky propagandy.

Dobový denní tisk a časopisy ve výuce dějepisu

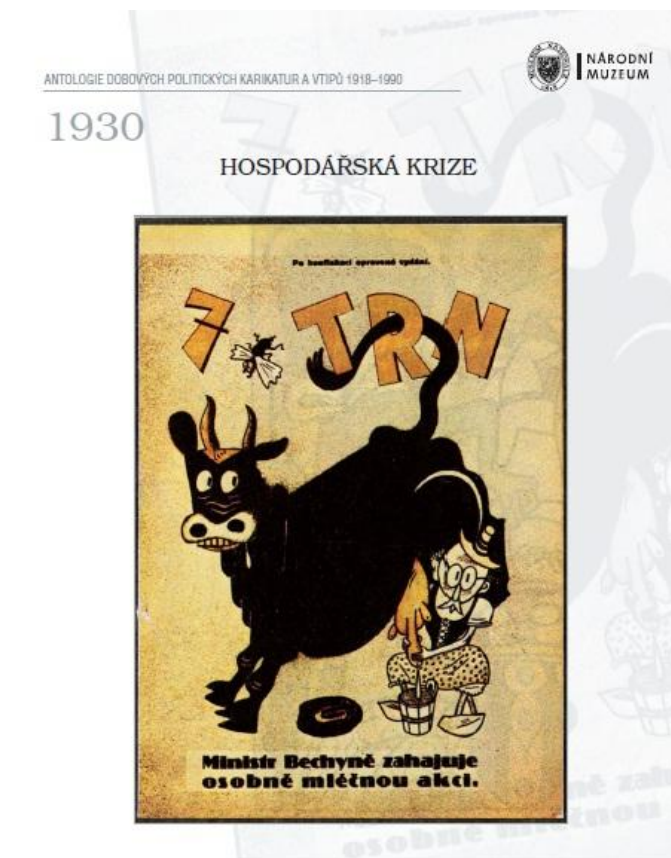
Humoristické plátky

- Humoristické listy
- Komár
- Trn
- Dikobraz
- Roháč

Věnováno dětem

- Lidové noviny
dětem
- Mateřídouška

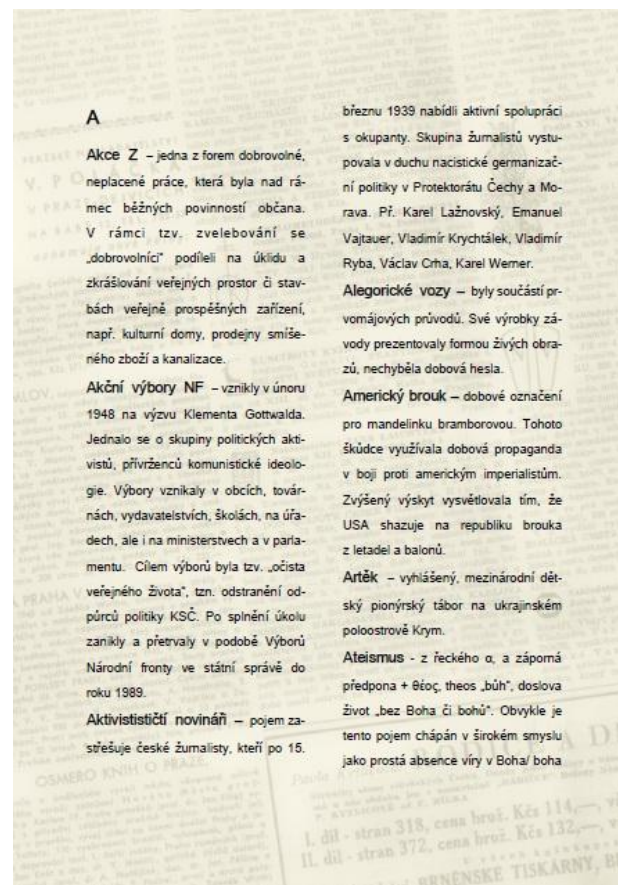
Antologie dobových politických karikatur a vtipů 1918 – 1990

Databáze novin a časopisů

- Tisk
- Pro děti a mládež
- Pro ženy
- Humoristické
- Sport
- Terezínské ghetto
- Kulturně politické
- Společensko-kulturní
- Zájmové
- Esoterická hnutí
- Antisemitické
- Židovské média

Slovník pojmů k dobovému tisku

Křižovatky českých a československých dějin 1918, 1938, 1948, 1968, 1989

KŘIŽOVATKY ČESKÝCH
A ČESKOSLOVENSKÝCH DĚJIN
1918

Denní tisk

Karikatury

Letáky

Časopisy

Mapy

Korespondence

Dějiny médií

- Masová média a my
- Od Gutenbergu k internetu
- Dějiny českých médií ve 20. století: koncepční východiska
- Česká média do 1. světové války
- Média v období první republiky
- Média v období druhé republiky
- Média v době Protektorátu Čechy a Morava
- Média v období od května 1945 do začátku roku 1948
- Vývoj médií od února 1948 do konce 50. let
- Média v letech 1960–1967
- Média od ledna 1968 do začátku normalizace v dubnu 1969
- Média v době normalizace od dubna 1969 do listopadu 1989
- Česká média na přelomu 80. a 90. let 20. století

Mediaální hodiny

- Dějiny reklamy
- Kdy vznikl bulvár a kde se toto označení vzalo
- Komunistická ideologie a česká filmová pohádka v 50. letech
- Média v přelomových letech českých dějin - 1945, 1968 a 1989
- Propaganda v komunistickém Československu
- Role médií během listopadových dní roku 1989
- Rozhlas a televizní vysílání v komunistickém Československu
- Rozhlasové vysílání v České republice včera a dnes
- Úloha rozhlasu při historických meznících našeho státu ve 2. polovině 20. století.

Materiály naleznete

www.dvacatestoleti.eu

**Sekce „Výuka“ – „Média
ve výuce dějepisu“**

Děkuji za pozornost!

barbora_kulihova@nm.cz

Vališka, V., 1969. *Dikobraz*. Praha:
Eurostudio, č. 1, s. 2.